View the original article

ПОЛІТИКА

«Солдати у спортивному вбранні». Візи, санкції, гроші: як ЄС шукає заборони для російських спортсменів

Рікард Йозвяк Олена Абрамович

25 листопада 2026, 10:00

Акція з вимогою не допустити спортсменів із Росії та Білорусі до участі в Олімпійських іграх 2024 року в Парижі через війну проти України. Лозанна, Швейцарія, 25 березня 2023 року.

Міжнародні спортивні організації цього року почали активніше послаблювати заборони для російських спортсменів, які почали діяти після повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

ЄС у відповідь шукає шляхи, як не допустити участі російських і білоруських спортсменів у змаганнях на території ЄС під їхніми національними прапорами та

з використанням національної символіки.

Питання термінове, оскільки протягом найближчих місяців у країнах ЄС мають відбутися кілька міжнародних турнірів.

Із закликом вжити заходів до глав Єврокомісії та Європейської ради звернулися лідери 7 країн, в Європарламенті провели дебати з цього питання, а сама Єврокомісія вже винесла на розгляд країн-членів пропозиції з конкретними заходами.

«Згадайте погрози **Володимира Путіна** поховати – і я цитую – поховати олімпійський рух через недопуск російської символіки», – заявив з трибуни Європарламенту єврокомісар із питань спорту **Гленн Мікаллеф**, відкриваючи дебати про санкції щодо участі Росії у міжнародних спортивних змаганнях 24 листопада.

Спорт у Росії – це політичний інструмент, який Путін використовує для легітимізації своєї поведінки, заявив Мікаллеф: «І робить це в найогидніший спосіб. Згадайте лише допінг, який підтримувала держава, у Сочі – це, ймовірно, найбільший допінговий скандал в історії спорту».

Що спричинило дискусію?

Цього року відбулося кілька важливих подій, які можуть прокласти шлях до повернення російських і білоруських спортсменів у міжнародний спорт.

Першою стало рішення Міжнародного олімпійського комітету (МОК) влітку попередньо скасувати відсторонення Олімпійського комітету Росії (ОКР). Внаслідок цього на літніх Олімпійських іграх 2028 року в Лос-Анджелесі російські спортсмени більше не виступатимуть у нейтральному статусі, а представлятимуть Росію.

Аналогічне рішення навесні ухвалили щодо спортсменів із Білорусі, на яку також накладали заборони після того, як у 2022 році її територія стала плацдармом для російських танків.

Після цього деякі спортивні федерації почали знову допускати російських та білоруських спортсменів до змагань під національними прапорами та з виконанням гімнів.

Окремі столиці почали з цим боротися, проте також почали вимагати узгодженої позиції від усього ЄС. А євродепутати винесли питання на дебати.

Аргументи євродепутатів

Судячи з виступів під час дебатів, найбільші політичні групи виступають за обмеження для російських спортсменів.

«Російський прапор і російський гімн символізують агресію, насильство та злочини. Тому цей прапор і цей гімн не можуть з'являтися на стадіонах, у європейських спортивних залах», – заявив від імені найбільшої фракції Європарламенту, Європейської народної партії, депутат від Польщі **Анджей Галіцький** під час дебатів. Він завершив свій виступ словами: «Росіяни, їдьте додому!»

Австрійський соціал-демократ **Ганнес Гайде** назвав путінських спортсменів «солдатами у спортивному вбранні», які забезпечують російський режим картинкою нормальності та міжнародного визнання, необхідною для воєнної пропаганди.

Німецька соціал-демократка **Сабріна Репп** нагадала, як МОК відсторонив від олімпійських змагань українського скелетоніста **Владислава Гераскевича**, який хотів вшанувати пам'ять загиблих українських спортсменів.

«Той, хто говорить про спортивне майбутнє російських спортсменів, не повинен забувати про тих, кого путінська війна позбавила будь-якого спортивного майбутнього», – наголосила депутатка.

Український скелетоніст Владислав Гераскевич у шоломі, на якому зображені українські спортсмени, що загинули через російські атаки. 12 лютого 2026 року МОК відсторонив його від участі в зимових Олімпійських іграх через цей шолом

Водночас представники ультраправих фракцій «Патріоти за Європу» та «Європа суверенних націй» критикували запропоновані обмеження, звинувачуючи ЄС у подвійних стандартах, оскільки аналогічні заходи не застосовують до інших країн, які розв'язували війни.

Проти обмежень виступили також окремі депутати з інших політичних груп. Італійка **Кароліна Мораче**, яка представляє фракцію «Ліві», наголосила, що засуджувати війну – обов'язок, але покладати на спортсменів відповідальність за рішення їхніх урядів – несправедливо. Ірландський депутат від ліберальної фракції «Оновити Європу» **Майкл Макнамара**, засудивши російську агресію, водночас звинуватив ЄС у вибірковості щодо застосування обмежень до різних держав.

Деякі євродепутати, навпаки, закликали піти значно далі. Зокрема, представник Латвії від фракції «Зелених» **Мартіньш Стакіс** закликав припинити видавати візи не лише російським спортсменам, а й уболівальникам та туристам.

Сам Мікаллеф наголосив, що Єврокомісія не виступає проти участі спортсменів через їхнє громадянство. Росіяни досі можуть брати участь у змаганнях під нейтральним прапором.

«Наша проблема – не у спортсменах і не в їхніх паспортах. Наша проблема – у державі та державній символіці, а також у тому, що вони уособлюють», – пояснив єврокомісар.

Як реагують окремі країни?

Ще до пошуку спільного європейського рішення щодо росіян певні держави почали брати ситуацію у власні руки, особливо коли йдеться про спортивні змагання на їхній території.

Так, 12 листопада **Фінляндія** оголосила, що обмежить видачу короткострокових робочих віз російським спортсменам і спортивним фахівцям.

Швеція активно вивчає можливість не допустити російських спортсменів до міста Фалун, де в лютому відбудеться чемпіонат світу з лижних видів спорту.

Естонія вже вирішила зробити те саме щодо юніорського чемпіонату, який у січні пройде в цій балтійській країні.

Чехія заборонила російським спортсменам в'їзд до країни та участь у чемпіонаті світу з хокею серед дівчат до 18 років. «Є урядові директиви, урядові заяви, які де-факто забороняють видавати візи, що дозволили б російським спортсменам узяти участь у чемпіонаті», – заявив 18 листопада міністр внутрішніх справ Чехії **Любомір Метнар.**

Поки що залишається незрозумілим, що станеться з чемпіонатом світу з хокею серед чоловіків, який Німеччина прийматиме у травні наступного року, адже кілька провідних європейських країн уже оголосили, що відмовляються грати проти російської збірної.

Матч жіночого хокейного турніру Euro Ice Hockey Tour між збірними Швейцарії та Чехії 31 жовтня 2026 року на арені «Сканіарінкен» у Седертельє, Швеція

Головний спонсор турніру, чеська автомобільна компанія Škoda (яка належить німецькому концерну Volkswagen), пригрозив припинити фінансування в разі участі Росії.

Проблема всіх цих заходів полягає в тому, що рішення ухвалюються на національному рівні, окремо в кожному конкретному випадку.

Тому кілька держав-членів ЄС закликали Брюссель розробити більш узгоджену відповідь на рівні всього Союзу. Інакше залучені країни ризикують у майбутньому втратити право приймати різні спортивні турніри.

Надійніша правова база, розроблена Брюсселем, допомогла б багатьом державам, які прагнуть не допустити повноцінного повернення російських спортсменів і спортивних команд.

І в Брюсселі уже є конкретні напрацювання, які включають три напрями роботи: візові правила, санкції та фінансування.

Візи

Щодо віз важливо зазначити, що це питання значною мірою залишається у компетенції столиць держав-членів ЄС. Брюссель, зі свого боку, видає загальноєвропейські рекомендації щодо оформлення віз громадянам Росії.

Донедавна ці рекомендації не містили конкретних положень щодо спортсменів. Однак 23 листопада Європейська комісія ухвалила оновлені рекомендації, які чітко визначають, що спортсменам, які змагаються з використанням національної символіки, не слід видавати візи.

Проте вони залишаються лише рекомендаціями й не мають обов'язкової юридичної сили.

Ілюстративне фото: російський паспорт, що переважає на терезах правосуддя прапори ЄС США, Канади, Японії та Великої Британії

Наразі країни Балтії та Північної Європи відмовляють у в'їзді на підставі правил, згідно з якими візи можуть видавати лише для необхідних поїздок певним категоріям громадян Росії – зокрема представникам опозиції, людям, які потребують захисту, а також особам, які мають конкретні медичні потреби чи потребують лікування. Спортсмени навряд чи можуть підпадати під ці категорії.

Інший правовий шлях – застосування Візового кодексу ЄС, який передбачає обов'язкову відмову у видачі візи та у в'їзді, якщо заявника вважають «загрозою для міжнародних відносин будь-якої з держав-членів».

Візовий кодекс ЄС є обов'язковим для всіх держав-членів Союзу. На початку наступного року також планують запропонувати його оновлення. Однак для внесення змін потрібна кваліфікована більшість держав-членів, а відповідне обговорення не відбудеться достатньо швидко, щоб вплинути на спортивні змагання цієї зими.

Також поки що незрозуміло, чи оновлять ці положення так, щоб прямо заборонити спортсменам представляти країну, яка веде агресивну війну, чи вони залишаться більш загальними, а отже, відкритими для юридичного тлумачення.

Санкції

Ще один інструмент – санкції. Можливість запроваджувати візові заборони та заморожувати активи російських і білоруських спортсменів існує. Однак чинні правила вимагають доказів того, що їхні дії в той чи інший спосіб сприяли «підриву територіальної цілісності України» або що вони брали активну участь у дестабілізації ЄС шляхом гібридних загроз.

Знайти такі докази може бути доволі складно, а в брюссельських коридорах не надто охоче ставляться до ідеї карати спортсменів, оскільки основна увага зосереджена на політиках та інших особах, які ухвалюють рішення.

Натомість ЄС розглядає можливість запровадження секторальних санкцій проти російських і білоруських спортсменів, які змагаються з використанням національної символіки, а не лише індивідуального внесення до санкційних списків. Такий захід Єврокомісія запропонувала включити до нового пакета санкцій ЄС, який наразі розглядають держави-члени ЄС.

Це означало б своєрідну загальну заборону, подібну до тих, які ЄС уже запровадив щодо інших видів російської діяльності, зокрема транспортних послуг, інженерної діяльності або навіть доступу до російських медіа.

Однак тут виникає питання одностайності. Чи справді всі 27 держав-членів ЄС зможуть найближчим часом погодити такий крок?

Гроші

І нарешті – фінансування, зокрема через Erasmus+ Sport, програму ЄС, яка фінансує європейські спортивні організації та федерації, часто на низовому рівні.

Її річний бюджет становить близько 80 мільйонів євро (88 мільйонів доларів), а розмір грантів зазвичай сягає 1,5 мільйона євро. І хоча ці суми можуть здаватися не

надто великими, вони здатні стати життєво важливим джерелом підтримки для невеликих спортивних організацій, клубів і муніципалітетів, які будують або утримують спортивні об'єкти.

Європейська комісія нещодавно оновила правила програми **Erasmus+**.

Тепер у документі зазначено, що міжнародні керівні органи спорту, які «дозволяють російським спортсменам брати участь у спортивних заходах із повноцінним представленням своєї країни, включно з використанням національного прапора, гімну та інших символів», а також організації, які проводять такі спортивні заходи за умов, коли це відбувається, більше не мають права на отримання такого фінансування.

«Доки кожен українець не зможе проміняти укриття на спортивний майданчик, участь Росії у спортивних змаганнях буде плямою ганьби для будь-якої організації, яка її приймає», – заявив під час дебатів нідерландський євродепутат від фракції «Зелених» **Рейнір ван Лансхот**.

Також ЄС хоче застосувати і дипломатію – із міжнародними спортивними організаціями. За словами єврокомісара Мікаллефа, після розмови з ним європейські олімпійські комітети вирішили не допускати російської національної символіки на Європейському юнацькому олімпійському зимовому фестивалі, який наступного року відбудеться в Румунії.

Єврокомісія також має намір координувати свої зусилля з міжнародними партнерами, зокрема Великою Британією та Канадою.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

ЄС знову спробує заборонити в'їзд російським комбатантам: Єврокомісія презентувала 22-й пакет санкцій

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Не карати невинних росіян»: ЄС готує обмеження для російських дипломатів, військових та спортсменів

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Спорт не має використовуватися як інструмент пропаганди» – Єврокомісія про повернення хокеїстів РФ до змагань IIHF

Рікард Йозвяк

Редактор Радіо Вільна Європа / Радіо Свобода з питань Європи. Раніше працював кореспондентом РВЄ/РС у Брюсселі

Олена Абрамович

Міжнародна оглядачка, кореспондентка Радіо Свобода та створеної Радіо Свобода мережі «Настоящее время». Теми: політика, заходи Євросоюзу та НАТО, життя українців у Бельгії, культура та кіно.

Україна | Світ | Політика | Війна

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.